

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN ÖZET ÇIKARMADA YAŞADIKLARI SORUNLARA İLİŞKİN TÜRKÇE ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİ

TURKISH LANGUAGE TEACHERS' VIEWS ON SECONDARY SCHOOL STUDENTS' PROBLEMS IN SUMMARIZING

Meryem Merve ULAŞ

Bartın Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Entitüsü, Temel Eğitim Anabilim Dalı, Bartın/Türkiye
ORCID ID:0000-0002-8514-1755

Doç. Dr. Muammer YILMAZ

Bartın Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı, Bartın/Türkiye
ORCID ID: 0000-0003-1736-7717

ÖZET

Bu araştırmanın amacı ortaokul öğrencilerinin özet çıkarmada yaşadıkları sorunlara ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesidir. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden betimsel model kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2020-2021 eğitim öğretim yılında Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okullarda görev yapan 35 ortaokul Türkçe öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemiyle belirlenmiştir. Araştırmanın verileri, yarı yapılandırılmış görüşme formuna Türkçe öğretmenlerinin vermiş oldukları yanıtlardan elde edilmiştir. Araştırma kapsamında amaca uygun olarak araştırmacı tarafından 5 maddeden oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formunun hazırlanmasında uzman görüşünden yararlanılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler, içerik analizi ile çözümlenmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin analizinde istatistiksel işlemlerden yüzde kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; Türkçe öğretmenlerinin %97'sinin ortaokul öğrencilerinin özet çıkarmada sorunlar yaşadığını, %57'sinin öğrencilere özetin nasıl çıkarılacağını onlara örnek özet metinler üzerinden anlatılmadığını, %51'inin özetleme yaparken öğrencilerin olay örüntüsünü bozduğunu, %86'sının öğrencilerin özetleme yaparken konunun tamamını anlatma eğiliminde olduğunu, %89'unun öğrencilerin özetleme yaparken kendi cümleleri yerine daha çok yazara ait cümleleri kullandığını düşündükleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Özet çıkarma, okuduğunu anlama, Türkçe öğretmeni, öğrenci

ABSTRACT

The aim of this research is to examine turkish language teachers' views on secondary school students' problems in summarizing. In this research descriptive model, one of the qualitative research methods, was used. The study group of the research consists of 35 secondary school Turkish teachers working in schools affiliated to the Ministry of National Education in the 2020-2021 academic year. The study group of the research was determined by the easily accessible sampling method. The data of the study were obtained from the answers given by the Turkish teachers to the semi-structured interview form. Within the scope of the research, a semi-structured interview form consisting of 5 items was prepared by the researcher in accordance with the purpose. Expert opinion was used in the preparation of the interview form. The data obtained from the research were analyzed by content analysis. In the analysis of the data obtained from the research, percentage, one of the statistical operations, was used. As a result of the research; it has been determined that 97% of Turkish teachers thought that secondary school students had problems in summarizing, 57% of them thought that students weren't not explained how to summarize through sample summary texts, 51% of them thought that students disrupted the pattern of events while summarizing, 86% of them thought that students tended to tell the whole topic while summarizing, 89% of them thought that students used the author's sentences instead of their own sentences while summarizing.

Key Words: Summarizing, reading comprehension, Turkish teacher, student

1. GİRİŞ

İnsan, yaşadığı çevrede meydana gelen eylemlere ilişkin bilgi edinmek ve bilgileri anlamlandırmak için bir takım becerilere sahip olması gerekmektedir. Bu becerilerin en temeli okumadır. Okuma, yalnızca duyu organlarının işe koşulduğu bir faaliyet değildir. Yılmaz (2014, s.78) okumayı, duyu organları vasıtasıyla edinilen sembollerin ön bilgiler de kullanılarak zihinsel süreçlerden geçirilmesi sonucu anlamlandırılması olarak tanımlamıştır. Bu ifade okumanın aynı zamanda anlama ile sonuçlandırılması gerektiği konusunda ipucu vermektedir.

Okuma ve anlama çok ayrı iki kavram gibi görünse de aslında birbiri ile ilintilidir ve neden- sonuç ile birbirine bağlıdır (Epçayan, 2018, s.12). Karmaşık zihinsel süreçler içeren okuduğunu anlama becerisi, okuyucunun ön bilgi ve deneyimlerini kullanarak yazarın verdiği mesajı doğru bir şekilde yorumlamasıdır. Okuyucu ve yazar arasında bir etkileşim söz konusudur. Öğrenciler, okul hayatında okuduğunu anlamada bir takım sıkıntılar yaşamaktadırlar. Öğrencilerin okuduğunu tam olarak anlayamaması, onların okuduklarının özetinin çıkarmada da sorunlara yaşamasına neden olabilir. Oysa okuduğunu anlama diğer tüm beceriler gibi geliştirilebilir bir beceridir.

Okuduğunu anlama becerisine etki eden birtakım stratejiler mevcuttur. Bu stratejiler öğrencilerin okuduklarını anlamalarını daha kolay hale getirmekte ve karşılaştıkları sorunların çözümüne yardım etmektedir. Alanyazına bakıldığında okuduğunu anlama stratejileri okuma öncesi, okuma anında ve okuma sonrasında kullanılan stratejiler şeklinde adlandırılmaktadır. Okuma öncesi stratejiler; okunan metnin gözden geçirilmesi incelenmesi ve çeşitli tahminlerde bulunma, okuma esnasında uygulanan stratejiler; kelimeleri tanıma, bağlantı kurma, zihinde canlandırması gibi süreçleri, okuma sonrasında kullanılan stratejiler ise; değerlendirme, özetleme gibi faaliyetleri içerir (Akkaya, 2011, s.70).

Özetleme stratejisi, öğretmenler ve öğrenciler tarafından pek çok ders içerisinde kullanılan bir stratejidir. Özetleme, en yalın hali ile okunan ya da dinlenen bir metnin doğru şekilde anlamını yitirmeden okuyucunun genel bir çerçeve çizmesidir. Özetleme sayesinde okuyucu neyin önemli neyin önemsiz olduğu kavrayarak içeriği sadeleştirme sürecine girer (Baştuğ, Hiğde, Çam, Örs, Efe, 2019, s.42). Özetleme, sözel, görsel ve yazılı olmak üzere üç farklı şekilde yapılabilir (Beydoğan, 2010, s.14). Sözel özetleme, okunulan veya dinlenen bir metnin, sözel dil aracılığıyla metnin ana hatlarıyla ifade edilmesidir. Görsel özetleme, görsel araçlar, haritalar gibi gözle görülebilecek yollarla özetlenmesidir. Yazılı özetleme ise içeriğin temel çatısından ayrılmadan sadeleşmeye giderek kişinin kendi cümleleri ile metni yazıya aktarmasıdır. Özetleme, okuma ve dinleme etkinliklerinde öğrenciye öğretilmelidir (Kaya, 2014, s.34).

Özetleme becerisi ilkokuldan başlayarak ilerleyen kademelerde geliştirilmesi gereken bir beceridir. 2019 yılı Türkçe Dersi Öğretim Programına bakıldığında özetlemeye ilişkin kazanımlara her sınıf düzeyinde yer verildiği görülmektedir. Dinlediğini, izlediğini ve okuduğunu özetlemeyi içeren kazanımlar söz konusudur (Milli Eğitim Bakanlığı, 2019).

Öğrenciler genellikle özetlemeyi düzenli sıralı bir yapıda olmaktan çok rastgele yapmakta ve üzerinde çok durulmaması gerektiğini düşünmektedirler (Eroğlu, 2019, s.11). Oysa özetleme kendi içinde olay örgüsü bulunan bir dizi sıralama gerektiren anlamının temeli niteliğindedir. Özetleme yapılırken metnin ana düşüncesi ve metin içerisindeki bilgiler anlamlı bir şekilde sıralanmalıdır (Yılmaz, 2014, s.123).

Akyol (2019, s.50-51), ilköğretim öğrencilerinin özetleme yaparken özetin ele alınan metinden kısa olması gerektiğini bilmelerine rağmen özetle neyin çıkarılıp neyin çıkarılmayacağı konusunda sorun yaşamakta olduklarını başlık yazma ve metin içindeki cümle ve paragrafların bazısını silip bazılarını aynen yazma eğiliminde olduklarına dikkat çekmiştir. Çıkrıkçı'ya göre (2008, s.20) özetleme yaparken kaynak metin üzerinde yapılan kısaltmanın işlevsel nitelikte olması gerekmektedir.

Eğitim öğretimde öğrenciler her kademede görsel, işitsel ve yazılı birçok metinle karşılaşmaktadırlar. Okuduklarını anlamayı ifade etmenin en iyi yollarından biri olan okuduğunu özetleme becerisi tüm öğrencilerde geliştirilmelidir. Bu çalışmada ortaokul öğrencilerinin özet çıkarmada yaşadıkları sorunlar Türkçe öğretmenlerinin görüşleri ile ele alınmıştır.

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı ortaokul öğrencilerinin özet çıkarmada yaşadıkları sorunlara ilişkin Türkçe öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesidir.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

- 1) Ortaokul öğrencilerinin özet çıkarmada sorunlar yaşayıp yaşamadığına yönelik Türkçe öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?
- 2) Türkçe öğretmenlerinin, ortaokul öğrencilerine özetin nasıl çıkarılacağına örnek özet metinler üzerinden anlatıp anlatmadığına yönelik Türkçe öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?
- 3) Ortaokul öğrencilerinin, özetleme yaparken olay sırasını bozmadan anlatıp anlatmadıklarına yönelik Türkçe öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?

- 4) Ortaokul öğrencilerinin özetleme yaparken konunun tamamını anlatma eğiliminde olup olmadığına yönelik Türkçe öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?
- 5) Ortaokul öğrencilerinin özetleme yaparken kendi cümleleri yerine daha çok yazara ait cümleleri kullanıp kullanmadığına yönelik Türkçe öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırmanın modeli betimseldir. Betimsel model, var olan bir durumu, var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2009).

2.2. Araştırma Çalışma Gurubu

Araştırmanın çalışma grubunu, kolay ulaşılabilir örneklem yoluyla seçilen Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ortaokullarda görev yapan 35 Türkçe öğretmeni oluşturmaktadır. Kolay ulaşılabilir örnekleme yöntemi, araştırmanın amacına uygun olarak araştırma konusunun derinlemesine incelenmesine imkan tanır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014, s.103).

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın verileri, yarı yapılandırılmış görüşme formuna Türkçe öğretmenlerinin vermiş oldukları yanıtlardan elde edilmiştir. Araştırma kapsamında amaca uygun olarak araştırmacı tarafından hazırlanan beş maddeden oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formu uzman görüşü alınarak hazırlanmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analizinde içerik analizi yaklaşımından yararlanılmıştır. Görüşme formunda yer alan her soruya karşılık olarak verilen tüm yanıtlar kodlanmıştır. Kodlanan yanıtlar bir üst kategoride toplanıp temalara ayrılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formundaki açık uçlu sorular, içerik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde istatistiksel işlemlerden yüzde değeri kullanılmıştır.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen veriler yer almaktadır. Bu veriler analiz edilerek tablo halinde gösterilmiştir.

Tablo 1. Ortaokul öğrencilerinin özet çıkarmada sorunlar yaşıyıp yaşamadığına yönelik Türkçe öğretmenlerinin görüşleri

Soru 1: Ortaokul öğrencilerinin özet çıkarmada sorunlar yaşadığını düşünüyor musunuz? Neden?	Evet(%97)	Öğrenciler okuduğunu anlayamamaktadır.(%44)
		Öğrenciler özetin ne anlama geldiğini kavrayamamaktadır. (%32)
		Öğrenciler olay örüntüsünü sırası ile aktaramamaktadır. (%12)
		Öğretmen desteği yetersizdir. (%9)
		Yazarın cümlelerinin aynısını yazmaktadırlar. (%3)
	Hayır(%3)	Okuma alışkanlığı kazandıkları için sorun yaşamamaktalar.(%100)

Tablo 1'e göre ortaokul öğrencilerinin özet çıkarmada sorunlar yaşadığını düşünen öğretmenlerin oranı %97 iken, öğrencilerinin sorun yaşamadığını düşünen öğretmenlerin oranı %3'tür. Ortaokul öğrencilerinin özet çıkarmada sorun yaşadığını düşünen öğretmenler bu duruma gerekçe olarak %44 'ü öğrencinin okuduğunu anlayamaması, %32'si öğrencilerin özetin ne anlama geldiğini kavrayamaması, %12'si öğrencilerin olay örüntüsünü sırası ile aktaramaması, %9'u öğretmen desteğinin yetersizliği, %3'ü öğrencilerin yazarın cümlesinin aynısını yazmaları yönünde görüş belirtmiştir.

Ortaokul öğrencilerinin özet çıkarmada sorunlar yaşamadığını ifade eden Türkçe öğretmenlerinin tamamı öğrencilerin okuma alışkanlığı kazandıkları için sorun yaşamadıklarını belirtmiştir.

Tablo 2. Türkçe öğretmenlerinin, ortaokul öğrencilerine özetin nasıl çıkarılacağını örnek özet metinler üzerinden anlatıp anlatmadığına yönelik Türkçe öğretmenlerinin görüşleri

Soru 2: Türkçe öğretmenlerinin özetin nasıl çıkarılacağını öğrenciye örnek özet metinler üzerinden anlattığını düşünüyor musunuz? Neden?	Evet(%43)	Öğretmenlerin kendi uygulamaktadır. (%100)
	Hayır(%57)	Özet çıkarma çalışmalarına gerekli zaman ayrılmamaktadır. (%45)
		Öğretmenler örnek özet metinlerle çalışma yapmamaktadır.(%35)
		Metinlere ait özetin ders kitaplarında yer almaması.(%40)

Tablo 2'ye göre Türkçe öğretmenlerinin özetin nasıl çıkarılacağını öğrenciye örnek özet metinler üzerinden anlattığını düşünen öğretmenlerin oranı %43 iken özetin nasıl çıkarılacağını örnek metinler üzerinden anlatıldığını düşünmeyen öğretmen oranı ise %57'dir. Öğrenciye özetin nasıl çıkarılacağını örnek özet

metinler üzerinden anlatıldığını düşünen öğretmenlerin tamamı öğretmenlerin örnek özet metin çalışması uyguladığı yönünde görüş belirtmiştir.

Özetin nasıl çıkarılacağını örnek metinler üzerinden anlatıldığını düşünmeyen öğretmenlerin buna gerekçe olarak %45'i özet çıkarma çalışmalarına gerekli zaman ayrılmadığı, %35'i öğretmenlerin örnek özet metinlerle çalışma yapmadığı, %40'ı metinlere ait özetin ders kitaplarında yer almadığını özet çıkarmaya yeterince yer verilmediği yönünde görüş belirtmiştir.

Tablo 3. Ortaokul öğrencilerinin, özetleme yaparken olay örüntüsünü bozmadan anlatıp anlatmadıklarına yönelik Türkçe öğretmenlerinin görüşleri

Soru 3: Ortaokul öğrencilerinin özetleme yaparken olay örüntüsünü anlatabildiklerini düşünüyor musunuz? Neden?	Evet(%49)	Öğrencilerin olay örüntüsünü bozmadan özetleme yapmaları. (%42)
		Yorum belirtilmemiş. (%58)
	Hayır(%51)	Özetin manasını kavrayamamaktadırlar. (%39)
		Metni anlama ile ilgili dikkat sorunu yaşamaktadırlar. (%22)
		Olayın oluş sırasını karıştırmaktadırlar. (%22)
		Okuma alışkanlıklarının olmaması. (%17)

Tablo 3' göre ortaokul öğrencilerinin özetleme yaparken olay örüntüsünü bozmadan anlatabildiklerini düşünen öğretmenlerin oranı %49 iken, özetleme yaparken olay örüntüsünü bozmadan anlatamadıklarını düşünen öğretmenlerin oranı %51'dir. Özetleme yaparken öğrencilerin olay örüntüsünü bozmadan anlatabildiklerini düşünen öğretmenlerin bu durumun gerekçesini %42'si öğrencilerin olay örüntüsünü bozmadan özetleme yapmaları olarak ifade etmiş olup %58'i ise herhangi bir yorum belirtmemiştir.

Özetleme yaparken ortaokul öğrencilerinin olay sırasını bozmadan anlatabildiklerini düşünmeyen öğretmenlerin %39'u öğrencilerin özetin manasını kavrayamadıklarını, %22'si öğrencilerin metni anlama ile ilgili dikkat sorunu yaşadıklarını ve olay sırasını karıştırdıklarını, %17'si ise öğrencilerde okuma alışkanlığının olmadığını belirtmektedir.

Tablo 4. Ortaokul öğrencilerinin özetleme yaparken konunun tamamını anlatma eğiliminde olup olmadığına yönelik Türkçe öğretmenlerinin görüşleri

Soru 4: Ortaokul öğrencilerinin özetleme yaparken konunun tamamını anlatma eğiliminde olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?	Evet(%86)	Özet çıkarmayı bilmemektedirler. (%53)
		Ayrıntıya yer verme ihtiyacı hissetmektedirler. (%30)
		Olay örgüsünü sadeleştirememektedirler. (%17)
	Hayır(%14)	Akıllarında kalanları anlatma eğilimindedirler. (%60)
		Öğrenciler okuduklarını anlamaktadırlar. (%40)

Tablo 4' e göre ortaokul öğrencilerinin özetleme yaparken konunun tamamını anlatma eğiliminde olduğunu düşünen öğretmenlerin oranı %86, öğrencilerin konunun tamamını anlatma eğiliminde olmadığını düşünen öğretmenlerin oranı ise %14'tür. Olumlu görüşe sahip öğretmenlerin, öğrencilerin özetleme yaparken konunun tamamını anlatmalarına gerekçe olarak %53'ü öğrencilerin özet çıkarmayı bilmediklerinden kaynaklı olduğunu, %30'u öğrencilerin ayrıntıya yer verme ihtiyacı hissettiğini, %17'si ise olay örgüsünü sadeleştiremediklerini belirtmişlerdir.

Ortaokul öğrencilerinin özetleme yaparken konunun tamamını anlatma eğiliminde olmadığı görüşünde olan öğretmenlerin %60'ı öğrencilerin akıllarında kalanları anlatma eğiliminde olduklarını, öğretmenlerin %40'ı ise öğrencilerin okuduklarını anlamadıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 5. Ortaokul öğrencilerinin özetleme yaparken kendi cümleleri yerine daha çok yazara ait cümleleri kullanıp kullanmadığına yönelik Türkçe öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?

Soru 5: Ortaokul öğrencilerinin özetleme yaparken kendi cümleleri yerine daha çok yazara ait cümleleri kullandıklarını düşünüyor musunuz? Neden?	Evet(%89)	Özet çıkarmayı bilmemektedirler. (%29)
		Doğru yöntemin metnin aynısını aktarmak olduğunu düşünmektedirler. (%32)
		Kendi cümlelerine güvenmemektedirler. (%16)
		Kelime hazineleri yeterli değildir. (%16)
		Kolaya kaçma eğilimindedirler. (%7)
	Hayır(%11)	Düşüncelerini kendi cümleleriyle ifade edebilmektedir. (%100)

Tablo 5' e göre ortaokul öğrencilerinin özetleme yaparken kendi cümleleri yerine yazara ait cümlelerin kullanıldığı görüşüne sahip öğretmenlerin oranı %89 iken özetlemede kendi cümleleri yerine yazara ait cümlelerin kullanılmadığını düşünen öğretmenlerin oranı %11'dir. Öğrencilerin özetleme yaparken kendi cümleleri yerine yazara ait cümleleri kullandıklarını düşünen öğretmenler bu durumun gerekçesi olarak %29'u öğrencilerin özet çıkarmayı bilmediğini, %30'u öğrencilerin doğru yöntemin metnin aynısını aktarmak olduğunu düşünmeleri, %16'sı öğrencilerin kendi cümlelerine güvenmediği ve kelime hazinelerinin yeterli olmadığını, %7'si ise öğrencilerin kolaya kaçma eğiliminde olmasından kaynaklı olduğunu düşünmektedir.

Özetleme yaparken öğrencilerin kendi cümleleri yerine yazara ait cümlelerin kullanılmadığını ifade eden öğretmenlerin tamamı gerekçe olarak öğrencilerin düşüncelerini kendi cümleleriyle ifade edebildiğini belirtmişlerdir.

4. SONUÇ ve ÖNERİLER

Araştırma sonucunda elde edilen sonuçlar şunlardır:

1. Türkçe öğretmenlerinin %97'si ortaokul öğrencilerinin özet çıkarmada sorun yaşadığını ifade etmiştir. Alanyazın incelendiğinde bu araştırmanın sonuçlarıyla örtüşen başka araştırmaların da olduğu görülmektedir. Bahap Kudret ve Baydık' ın (2016) okumada başarılı olan ve olmayan öğrencilerin okuduğunu anlamada özetleme stratejilerini kullanım becerilerini inceledikleri araştırmalarında okumada başarısız olan öğrencilerin özetleme stratejilerini kullanmada sıkıntı çektikleri ortaya çıkmıştır.
2. Türkçe öğretmenlerinin %57 si öğrencilere özetin nasıl çıkarılacağını örnek özet metinler üzerinden anlatılmadığını düşünmektedirler. Kintsch ve Dijk'e (1978) göre; özet çıkarmanın stratejik bir öğretim yöntemi gerektirdiğini ve öğrencilerin özetleme yaparken yönlendirilip bilgilendirilmesi gerektiğini ve desteğe ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir (Akt. Benzer. Karadağ ve Evci, 2021, s.261). Bunun yanında Bulut'un (2013) yaptığı araştırmada ise beşinci sınıf öğrencilerine öğretmenlerinin özetin nasıl yazılacağı konusunda örnek özet yazım çalışması yaptırmadıkları özetin sadece okutulup anlatırıldığı sonucuna varılmıştır.
3. Ortaokul öğrencilerinin özetleme yaparken olay örüntüsünü bozduğunu düşünen öğretmenlerin oranı %51'dir. Kartay ve Okur (2012) öyküleyici metinlerin özetinin yazımında, metindeki olayların oluş sırasına dikkat edilerek özet metinde yer verilmesi gerektiği iddiasında bulunmaktadır. Brown ve Day'in (1983) yaptıkları araştırmada ise öğrencilerin metni özetlerken metin içerişindeki bazı olayları atlayarak sildikleri ve kalan kısmı ise birebir yazdıkları sonucuna ulaşmışlardır. Bu açıdan araştırma sonucunun benzer çalışmaların sonucu ile örtüştüğü görülmektedir.
4. Türkçe öğretmenlerinin %86'sı ortaokul öğrencilerinin özetleme yaparken konunun tamamını anlatma eğiliminde olduğunu düşünmektedir. Karatay ve Okur (2012) özet metinde tüm olaya yer vermek okuyucu açısından dikkat dağıtıcı bir unsur olmakla birlikte esas olayı anlayamamasına sebep olduğunu öne sürmüştür. Dilidüzgün'ün (2013) özet yazmanın Türkçe dersinde uygulanış biçimi ve nasıl yer verildiğini tespit etmeyi amaçlayan araştırmasında Türkçe öğretmenleriyle yapılan görüşmelerin analizi sonucunda öğrencilerin özet çıkarırken ayrıntıya yer verme ve metinde önemli bulunan cümlelerin tümünü yazdıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç ile elde edilen araştırma sonucu benzerlik göstermektedir.
5. Özetleme yaparken kendi cümleleri yerine yazara ait cümlelerin kullanıldığını düşünen Türkçe öğretmenlerinin oranı %89'dur. Elde edilen sonuç başka araştırmalarla karşılaştırıldığında benzerlik gösterdiği söylenebilir. Aktaş ve Bayram da (2017) ortaokul öğrencilerinin özet yazma sırasında ana fikri belirtme, hâkim bakış açısını kullanma, nesnel olma, metni kendi cümleleriyle ifade etme yönlerinden başarısız olduklarını ortaya koymuşlardır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar dikkate alındığında şu önerilerde bulunulabilir:

- ✓ Öğrenciler özet çıkarmada sorun yaşadığı için öğretmenler öğrenciye doğru özet çıkarmanın yollarını gösterip sınıfta doğru özet metinler göstererek örnekleri üzerinde çalışmalar yaptırmalıdır.
- ✓ Türkçe ders kitaplarında daha çok özetleme gerektirecek metin çalışmalarına yer verilmelidir.

KAYNAKÇA

- Akkaya, N. (2011). İlköğretim 8. sınıf Türkçe dersinde okuduğunu anlama stratejilerini kullanmanın, tutuma etkileri. *Milli Eğitim Dergisi*, 41(191), 68-77.
- Aktaş, E. ve Bayram, B. (2017). Ortaokul öğrencilerinin okuduğunu anlamada özetleme stratejilerini kullanma becerilerinin değerlendirilmesi. *Uluslararası TürkçeEdebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6(1), 346-360.
- Akyol, H. (2019). *Programa uygun Türkçe öğretim yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Baştuğ, M., Hiğde A., Çam, E., Örs, E. ve Efe, P. (2019). *Okuduğunu anlama becerilerini geliştirme stratejiler, teknikler, uygulamalar*. Ankara: Pegem Akademi.

- Bahap Kudret, Z. ve Baydık, B. (2016). Başarılı ve başarısız dördüncü sınıf okuyucularının okuduğunu anlama ve özetleme becerileri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 17(3), 317- 346.
- Benzer, A, Karadağ, K., Evci, B. (2021). Ortaokul öğrencilerine strateji öğretiminin özet yazma becerilerine etkisi. *Milli Eğitim Dergisi*, 50 (230), 259-278.
- Beydoğan, H. (2010). Okuma ve anlamayı etkileyen stratejiler. *Milli Eğitim Dergisi*, 40(185), 8-21.
- Brown, A.L.ve J.D, Day. (1983).Macrorulesforsummarizingtexts: *The Development of Expertise. Journal of Verbal Learning andVerbalBehavior*, 22, 1-11.
- Bulut, P. (2013). *İlköğretim 5. sınıf öğrencileri ve öğretmenlerinin özetleme stratejilerinin değerlendirilmesi: Türkçe dersi örneği*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). Bilimsel araştırma yöntemleri (28. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Çıkrıkçı, S . (2008). İlköğretim öğrencilerinde özetleme becerisinin gelişimi. *Dil Dergisi*, (141), 19-35.
- Dilidüzgün, Ş. (2013). Ortaokul Türkçe derslerinde okumadan özet yazmaya. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 46(2), 47-68.
- Epçaçan, C. (2018). Okuduğunu anlama becerisinin gelişiminde özetleme tekniğinin etkisi üzerine bir değerlendirme. *Ekev Akademi Dergisi*, 22(74), 11-30.
- Eroğlu, B. (2019). *Ortaokul öğrencilerinin özetleme tutumlarının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınevi.
- Karatay, H. ve Okur, S. (2012). Öğretmen adaylarının öyküleyici ve bilgilendirici metinleriözetleme becerileri. *TheJournal of AcademicSocialScienceStudies*, 5(7), 399-420.
- Kaya, D. (2014). Dinleme eğitimi. Yılmaz, M. (Ed.), *Yeni gelişmeler ışığında Türkçeoğretimi içinde*, (s. 34). Ankara: Pegem Akademi.
- MEB (2019), *Türkçe dersi öğretim programı*, Ankara: MEB Yayını.
- Yılmaz, M. (2014). Okuma eğitimi. Yılmaz M. (Ed.), *Yeni gelişmeler ışığında Türkçe öğretimi içinde*, (s. 77-106). Ankara: Pegem Akademi.